

ADATLAP

Az Európai Unió és hazai források támogatásával megvalósult fejlesztések fenntarthatósági vizsgálata

Készült a nyugat-dunántúli adatlap kibővítésével

Általános vizsgálat Segédlet

Lehetőség szerint minél részletesebben kell az adatlapot kitölteni. Természetesen, ha egyes adatok nem hozzáférhetőek, akkor az adott cellát megválaszolatlanul lehet hagyni.

A fejlesztés adatai

A fejlesztés címe
A fejlesztés jellege
A fejlesztés helyszínének leírása

Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Program															
vízvédelem															
A Dél-alföldi régióban az érintett települések száma 217 a 201/2001. (X. 25) hatályos Korm. rendelet szerint.															
Érintett települések a Dél-alföldi régióban															
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>településszám</th> <th>lakosság</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Bács-Kiskun megye</td> <td>83</td> <td>346 526</td> </tr> <tr> <td>Békés megye</td> <td>65</td> <td>357 386</td> </tr> <tr> <td>Csongrád megye</td> <td>59</td> <td>422 304</td> </tr> <tr> <td>Dél-alföldi régió</td> <td>207</td> <td>1 126 216</td> </tr> </tbody> </table>		településszám	lakosság	Bács-Kiskun megye	83	346 526	Békés megye	65	357 386	Csongrád megye	59	422 304	Dél-alföldi régió	207	1 126 216
	településszám	lakosság													
Bács-Kiskun megye	83	346 526													
Békés megye	65	357 386													
Csongrád megye	59	422 304													
Dél-alföldi régió	207	1 126 216													
Megvalósulás alatt															
A Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Konzorcium pályázatot nyújtott be a Nagyprojekt Előkészítő Alapra. A pályázatot a Magyar Kormány 2,032 Mrd Ft költséggel elfogadta és 75% (1.524 Mrd Ft) támogatásban részesítette.															
A támogatási szerződés aláírása 2005. december 20-án történt meg a Nemzeti Fejlesztési Hivatal mint Támogató és a Környezetvédelmi Minisztérium mint a munka szakmai irányításában és felügyeletében közreműködő szervezet és a Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Konzorcium között.															
2007. decemberében a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Fejlesztési Igazgatósága jelezte a Konzorciumnak, hogy a Dél-alföldi Régió Ivóvízminőség-javító Programjának előkészítését a továbbiakban a Támogató a Környezeti és Energia Operatív Programból (így Kohéziós Alap forrásból) kívánja támogatni.															

A megvalósulás állapota
A megvalósítás ideje

Támogatások forrásai	Az egyeztetett támogatási szerződés - módosítás aláírása 2008. július 16-án megtörtént. A támogatási szerződés módosítása miatt a 2006. dec. 20-a után felmerült költségek támogatási intenzitása 75%-ról 82,5 %-ra emelkedik.
Támogatások nagysága	Több forrás (lásd fent), a részprogramok eltérő szerkezetben. Lehívásukat a partner önkormányzatok forrásgyengése nehezíti.
Kapcsolódó adatforrások, adatok	-
Részletes vizsgálat indokolt-e? Miért?	A fejlesztőtől, projektmenedzmenttől, adatbázisból. Igen, méretéből adódóan, pozitív és negatív hatások egyaránt várhatóak.

A fejlesztő szervezet

Név	A Konzorcium munkaszervezete
Cím	
Telefon	A Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Konzorcium felel a Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Program előkészítésének menedzseléséért, a Kohéziós Alap Irányító Hatóságával és a pályázati dokumentáció kidolgozását végző szakértőkkel történő együttműködésért, a résztvevők munkájának koordinálásáért.
Villámposta	
Honlap	
Képviselő	
Képviselő elérhetőségei	<p>A Konzorcium tagjai a közös ügyek vitelével, a konzorcium vezetésével és képviseletével a Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanácsot mint Gesztort bízták meg. A Gesztor a Konzorcium szervező, koordináló és pénzügyi-gazdasági feladatait a DARFT Kht. (2008. januárjától DARFÜ Kht., 2009 áprilistól DARFÜ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.) keretében látja el.</p> <p>A Gesztor nevében eljáró DARFT Kht. 2006. év elején kialakította a Kohéziós Alap Program Előkészítő Szervezetet, melynek feladata az Ivóvízminőség-javító Programmal kapcsolatos valamennyi, a Kedvezményezettre háruló operatív teendő ellátása.</p> <p>Annak érdekében, hogy a tervezői-szakértői munkák elkészítésére vonatkozó közbeszerzési dokumentációk szakmailag megfelelők legyenek, a következő szervezetek közreműködnek a munkában:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Közbeszerzési Tanácsadó: Dezső és társai Ügyvédi Iroda • Műszaki Tanácsadó: Nagyistók Ferenc mérnök • Jogi tanácsadó: NOS-Szeged Kft. <p>A KA-Program Előkészítő Szervezeten belül a DARFÜ Regionális</p>

	<p>Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.-ben dolgozó munkatársak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Király Zoltán régiófejlesztési igazgatóhelyettes, KA-Program Előkészítő Szervezet – csoportvezető • Varga Tímea projekt menedzser • Godó Zsanett pénzügyi menedzser • Kalocsáné Fortuna Ildikó projekt menedzser • Mészáros-Csonka Barbara projekt menedzser <p>Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Konzorcium Munkaszervezete: DARFÜ Kht. Cím: 6726 Szeged, Közép-fasor 1-3. Tel: 62/558-624 Fax: 62/549-593, 62/558-620 Email: ivoviz@darfu.hu</p>
--	--

A fejlesztés leírása

A fejlesztés indokai

A lakosság ivóvízzel való ellátása a legfontosabb közszolgáltatások egyike, amely nélkülözhetetlen emberi szükségletet és társadalmi-közegészségügyi igényt elégít ki.

A lakosság egészséges ivóvízzel való ellátása az önkormányzatok kötelező feladata.

Az Európai Közösség 1998-ban elfogadta az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló – a WHO ajánlásán alapuló - [98/83/EK irányelvet](#), amelynek érvényesítése az Európai Unió csatlakozás után Magyarország számára is kötelezővé vált. Az irányelv határértékeinek egyes paraméterei szigorúbbak, mint a korábbi hazai szabvány által előírt határértékek.

A hazai feladatokat az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló [201/2001. \(X. 25\) hatályos Korm. rendelet](#) foglalja össze, amely rendelet 6. számú melléklete településenként mutatja be a határérték feletti ivóvíz-minőségi paramétereket, illetve a vízminőségi célállapotot kielégítő fejlesztési teendőket.

Illeszkedés

Évtizedes távlatban része a régió fejlesztési koncepciójának, akut problémát old meg – ugyanakkor a projekt mérete miatt megkezdése is problematikus, országos célkitűzések közt is szerepel.

A fejlesztés tevékenységeinek leírása

A Dél-alföldi Regionális Ivóvízminőség-javító Program előkészítési és megvalósítási szakaszból áll.

Az előkészítési szakaszban mindazok a tanulmányok és szakmai anyagok készülnek el (közbeszerzési eljárás keretében), amelyek szükségesek a Kohéziós Alapra benyújtandó pályázatokhoz szakmai háttéranyagként.

Vizsgáltak-e alternatívákat a tervezés folyamán? A megvalósítás eszközei, módszerei
Eredmények a fejlesztés indokainak tükrében

Míg a Program előkészítése a Dél-alföldi régió területén egy programként valósul meg, addig a Program kivitelezése műszaki és üzemeltetési egységeként létrejövő, különálló társulások keretében történik majd. Ezek a különálló projektek a Környezeti és Energia Operatív Program 7.1.3.0 jelű „Ivóvízminőség-javítási kétfordulós pályázati konstrukció” keretében kerülnek majd finanszírozásra az Európai Unió Kohéziós Alapjából.

Az előzetes hatástanulmány alternatívákat is vizsgál, a részprogramok tekintetében ezek variálódása nem gyorsítja meg a folyamatot. A kiválasztás kritériumai közt elsődleges a kivitelezhetőség gazdasági oldala, a forráshiányos önkormányzatok miatt.

-

A hazai feladatokat az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló [201/2001. \(X. 25\) hatályos Korm. rendelet](#) foglalja össze, amely rendelet 6. számú melléklete településenként mutatja be a határérték feletti ivóvíz-minőségi paramétereket, illetve a vízminőségi célállapotot kielégítő fejlesztési teendőket.

A 201/2001 (X.25.) Kormányrendeletben szereplő vízminőségi határértékek változása az alábbi táblázatban látható:

Szennyező anyag	jelenleg alkalmazott határérték
arzén	10 µg/l
bór	1 mg/l
ammónium	0,5 mg/l
vas	200 µg/l
mangán	50 µg/l

Eltérés a tervektől a megvalósítás folyamán

Időbeni csúszás, a program elemenként került megvalósításra, így egyben nem értelmezhető.

A fejlesztés környezeti hatásai

A fejlesztéshez kapcsolódó környezetvédelmi engedélyezési eljárások, ezek rövid összefoglalása

Letölthető dokumentumok az elkészült munkákról

- [Hidrogeológiai tanulmány összefoglalója](#)
- [Hidrogeológiai tanulmány – vízminőségi ábra](#)
- [Hálózatrekonstrukciós tanulmány összefoglalója](#)
- [Projekt Struktúra Javaslat kivonata](#)
- [a program Arculati Kézikönyve](#)

	<ul style="list-style-type: none"> • Előzetes megvalósíthatósági tanulmány (regionális összefoglaló) • Projekt társulás javaslat 2009. március (térkép)
<p>Környezeti hatások vizsgálatára vonatkozó adatok</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A Program megtervezését megalapozó háttér tanulmányok: <ul style="list-style-type: none"> ○ Hidrogeológiai szakvélemény és adatbázis ○ A szükséges hálózatrekonstrukciót felmérő tanulmány ○ Előzetes megvalósíthatósági tanulmányok a Dél-alföldi Régió valamennyi településére ○ Javaslattétel és indoklás a megvalósítási fázis projekt struktúrájára, a projektek területének lehatárolására ○ Optimális üzemeltetési struktúra tanulmánya • A megvalósítási szakasz támogatására benyújtandó pályázathoz szükséges háttér dokumentációk (a Programban résztvevő valamennyi településre, projektenként): <ul style="list-style-type: none"> ○ elvi vízjogi engedélyes tervek az előzetes megvalósíthatósági tanulmány alapján kiválasztott változatokra, elvi vízjogi engedélyek ○ megvalósíthatósági tanulmányok (projektenként és regionális szinten is) ○ pénzügyi- és költség-haszon elemzés (projektenként és regionális szinten is) ○ engedélyezési és környezeti hatásvizsgálati eljárások lefolytatásához szükséges előzetes vizsgálati dokumentációk és környezeti hatástanulmányok, környezetvédelmi engedélyek (projektenként és regionális szinten is) ○ környezeti hatások nem műszaki összefoglalója ○ EU Kohéziós Alap Támogatási Kérelmek és mellékleteik
<p>Környezeti menedzsment</p>	<p>A menedzsment részét képezi.</p>
<p>A fejlesztési folyamat környezeti hatásai¹</p>	<p>A tervezési folyamat elhúzódása nem kedvez a projektnek, de a környezetállapotot lényegesen nem befolyásolja.</p>
<p>A megvalósult fejlesztés környezeti hatásai¹</p>	<p>A vízminőség javításból eredően fokozott környezeti terhek, ugyanakkor a szennyezők kiküszöbölésével környezetállapot-javulás is egyaránt várható.</p>

¹ Ezek vizsgálatához ld. részletesen a „Szempontok EU-s forrásokból megvalósuló / megvalósult projektek kiválasztására és vizsgálatára” c. dokumentum (projektvizsg-szempontok.doc) 4. fejezetét.

	<ul style="list-style-type: none"> - szolgáltatók minőségfejlesztése, - beruházásokkal növekedő környezeti terhek - szennyező források felszámolása - szennyező források kiváltása
Környezeti hatások figyelemmel kísérése	Tervezett, de rendeletileg elő is írt számukra.

A fejlesztés átláthatósága

Kapcsolódó kommunikációs terv leírása

<ul style="list-style-type: none"> • A Programhoz kapcsolódó kommunikációs feladatok: <ul style="list-style-type: none"> ○ a Programra vonatkozó kommunikációs stratégia ○ a kommunikációs stratégia alapján kidolgozott részletes akciótervek a Program előkészítési szakaszára vonatkozóan ○ a Program arculatának elkészítése a Program tájékoztató honlapjának átadása ○ a kommunikációs stratégia megvalósítási szakaszhoz kapcsolódó részletének megvalósítására lefolytatandó közbeszerzési eljárás megrendelői követelményeinek kidolgozása ○ A program előkészítési szakaszára kidolgozott akciótervek megvalósítása

Társadalmi egyeztetések leírása

A program rendkívül összetett, részleteiben eltérő az egyeztetés szintje és mértéke. A tervezés során a szakmai körök maximálisan bevonásra kerültek, a kivitelezés társadalmasítása kérdéses.

Társadalmi partnerség

Ua.

A fejlesztés népszerűsítése

Igen, információs anyaggal, konferenciákon, szakmai rendezvényeken.

Nyilvános adatok a fejlesztésről

Önálló honlapon.
<http://www.ivovizunk.hu/index.php>

Egyéb hatások

A helyi közösségre gyakorolt hatás

Az előzetes hatástanulmányban. Az ivóvízdíjak emelkedését prognosztizálják, ugyanakkor viszont a minőségjavítással az életkörülmények javítását, és a gazdálkodási-vállalkozási feltételek javulását.

Pénzügyi fenntarthatóság

Az önálló vízgazdálkodási társulások költségtervezése.

Hatásviselők

Megyénként és szennyezőnként érintett települések és lakosaik száma:

Vízszennyező anyag	Érintett települések száma				Érintett lakosság száma			
	Bács- Kiskun megye	Békés megye	Csongrád megye	Dél- alföldi régió	Bács- Kiskun megye	Békés megye	Csongrád megye	Dél- alföldi régió
Arzén (>0,01 mg/l)	59	39	43	141	281 333	242 280	354 624	878 237
Bór (>1,0 mg/l)	1	5	12	18	2 367	16 074	10 776	29 217
Ammónium (>0,5 mg/l)	64	44	55	163	179 114	252 148	416 784	848 046
Vas (>0,2 mg/l)	10	5	34	18	28 691	19 407	76 601	35 987
Mangán (>0,005 mg/l)	10	47	17	23	29 113	303 650	48 068	108 050
Összesen	83	65	59	207	346 526	357 386	422 304	1 126 216

Egy jól összeállított és kellően kidolgozott projektet elfogultság nélkül nehéz értékelni, bár található benne néhány kevésbé kidolgozott részlet. Ezek a kevésbé, vagy nem kellően kidolgozott részek, viszont nagyon befolyásolják az egész munkát.

Talajvízszint csökkenés.

Eltérő módon vizsgált és értékelt módszerek nem teszik lehetővé a szubjektív értékelést és annak következtetéseire, nem adnak módot. Míg a projektnek feltáró és javaslat tételi funkciója kell, hogy legyen ez ebben az esetben hiányzik. Hivatkozással van két MTESZ különböző időpontban végzett vizsgálatára, de nem világít rá, hogy hogyan alakult ki a jelenlegi állapot. Sajnálatosan megállapítja, hogy a jelenleg kialakult talajvízszint csökkenéséért az időjárás a fő felelős és ahhoz az emberi tevékenységnek vajmi kevés köze van. Sajnálatos módon hiányzik a táj körtörténet, mikor csapolták le a készletet jelentő tavakat, ennek milyen következménye lett, nem a belvízcsatornák okozzák az igazi problémát, hanem az azok által lecsapolt egykori tavak hiánya, mely területeket mezőgazdasági művelés alá vontak. A belvízcsatornák jelen állapotukban lényegesen nagyobb hatással vannak a terület víz dinamikájára, mint amit tulajdonítanak nekik. És ettől a pillanattól kezdve, a lecsapolt területek, mint potenciális belvíz veszélyes területekké váltak, vagyis egy önpusztító folyamatot indítottunk el, és tartunk fenn a mai napig. Amikor az 1800-évek végén a filoxéra megjelenése után, az itt élő ember a legeltető állattartásról áttért a szőlő és gyümölcsstermesztésre és elérhetőek voltak számára azok a technikai eszközök, melyek segítségével képes volt a homokbuckákat lehordani annak közeit uraló zombéksásos területre, kiszorítva onnan a vizet, indította el a jelenlegi folyamatot. Ezt a tevékenységét az újabb technika megjelenése csak fokozta, egyre újabb és újabb területeket hódítva el a víztől. Sok helyen a települések gátjaivá váltak az egykor védelmet biztosító mocsarak, ezért azokat az ott élők hevenyészve feltöltötték és beépítették, halmozva a jelenlegi helyzettel kialakított negatív tendenciákat. Természetesen ez a kritika a Duna-Tisza közti homokhátságra értelmezhető, de Békés és Csongrád megye területéről is hiányoznak az egykori víz készletet tároló területek, kivétel a folyók völgye, bár térnyerés címén azokat is szűk gátak közé szorították.

A települések csatornázatlansága egy rendkívül ellentmondásos folyamatot indított el, egyes kistérségi döntéshozók úgy akarták orvosolni a település alatt lévő szennyvízdombot, hogy a környezetet szárították, illetve szárítják ki, ennek éppen a lehető legnegatívabb eredménye lett. A szennyvízdomb maradt, viszont sikerült elérni egy száraz feláramló felhősíklátó klimatikus állapotot, amelynek egyik oka is a csapadék hiány.

Összegzésképpen hiányzik az ökológusi gondolkodás, melynek eredménye a mérnöki munka, amely természetesen precíz, de amely bebizonyította negatív eredményét.

A tanulmány gondosan elemzi, a rétegvíz csökkenésének ütemét, annak pótlásának lehetőségét, illetve lehetséges utánpótlási útját. Ettől függetlenül nem tér ki annak megvalósíthatóságára.

A mezőgazdaság mint potenciális talajvíz szennyező, az ott felhasznált vegyszerek, valamint a műtrágya miatt, ezeknek a megjelenése csak idő kérdése mikor és milyen töménységben jut vízkészletünkbe. Ezt csak mint egy érintőlegesen említi meg a munka. Viszont az intenzív mezőgazdasági területeken nagyon komoly veszélyforrás.

Ivóvíz készlet felmérése részben komoly háttér munkán alapszik, viszont maga a munka is kitér egyes adatszolgáltatási hiányosságokra, bár a készlet nem minden esetben jelenti a felhasználhatóságot. Mint a tanulmányból kitűnik a vertikális áramlások miatt csak korlátozott kinyerés valósítható meg, mert ellenkező esetben nem kívánatos szennyező anyag beáramlás történhet.

Az ivóvízkészlet paramétereiből kitűnik, hogy annak minősége vízáadó rétegek adottságai miatt közvetlen felhasználásra nem alkalmasak, vagy nem a legjobbak. Általánosan magas arzén tartalmuk miatt, de egyéb fémek és nem fémek miatt is. Mint az a munkából kiderül a leoptimálisabb eset az, amikor a felhasználóhoz a lehető legrövidebb úton tudjuk eljuttatni az ivóvizet, mert akkor a legkisebb a szállításból eredő minőség romlás. Ezzel együtt nem elhanyagolható tényező a szállítási költség sem, valamint vezeték építésének és fenntartásának költsége sem. Tehát a nagyobb távolságú szállítási lehetőséggel csak ott szabad élni ahol egyéb megoldási lehetőség nincs.

Közhely de nemzetgazdasági lételem az ivóvíz, annak minden kockázatával egyetemben, ebből következik, hogy minél nagyobb régiót látunk el egy adott vízbázisról, annál nagyobb a nemzetbiztonsági kockázat is. Nagytávolságú vezetékszakaszok bármilyen szakszerűen építették is azokat sérülékenyek, jelen körülmények közt hazánkat ugyan ez ideig nem fenyegetik terrorcselekmények, de meddig? Tehát a koncentrált vízellátás esetén a kockázati veszély a szállítási távolsággal hatványosan növekszik.

Már a római birodalomban is tudták, hogyan lehet az alattvalókat a víz korlátozásával, vagy annak megvonásával sakkban tartani. Jelen társadalmi berendezkedésünk nem birodalom, de a történelem bebizonyította számtalanszor, milyen könnyen lehetünk birodalom része és kiszolgáltatottak, és a szellemet a palackból kiengedni tilos.

Kiskunhalas 2010-06-06

Fehér Péter

Trust for Civil Society
in Central and Eastern Europe

norwegian financial mechanism

norway
grants

eea grants
eea financial mechanism
iceland liechtenstein norway